Construcţie *vs* deconstrucţie în textul biblic modern

Dana-Luminiţa TELEOACĂ*

Key-words: *religious, biblical, deconstruction, secularisation, depoetisation, hybrid style*

1. Precizări preliminare

În studiul de faţă ne propunem să abordăm aspectul enunţat în titlu prin prisma elementului lexical *neologic* detectabil în textul psalmic actual (text parcurs *in extenso*), într-un demers comparativ ortodox – protestant[1]. Punctul de reper în derularea investigaţiei noastre l-a constituit corpusul neologic identificat în versiunea biblică protestantă[2], pentru care am urmărit corespondentele lexico-semantice în versiunea ortodoxă. Rezultă astfel (cunoscut fiind conservatorismul textului religios de confesiune ortodoxă) că în aria investigaţiei noastre am putut include, alături de faptele de *neologie*, şi numeroşi termeni circumscrişi sferei «arhaicului», precum şi termeni/sintagme neutre din acest punct de vedere (un fond lexical mai vechi, dar non-arhaic)[3]. Pornind de la premisa caracterizării textului religios drept *text specializat*, admitem implicit posibilitatea delimitării unui *discurs religios* ca *discurs specializat*[4], şi, în consecinţă, posibilitatea abordării problemei *construcţiei vs deconstrucţiei* unui astfel de text/discurs în funcţie de coordonatele specifice ale definirii identităţii textului/discursului religios.

2. Definirea conceptelor

Cât priveşte literatura religioasă/sacră (în speţă, dintr-o limbă modernă), într-un grad semnificativ mai mare decât în cazul altor tipuri de scrieri, *construcţia* textului nu se face *eh nihilo*, ci având ca punct de reper un text primar, original, bază a articulării (prin transpunerea dintr-o limbă-sursă într-o limbă-ţintă) textului religios ca literatură de gradul doi, ca text secund. Prin urmare, într-un demers de

* Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, Bucureşti, România.

[1] Versiunea ortodoxă luată în discuţie de noi reproduce ediţia din 1982 (text având la bază originalul grecesc al *Septuagintei* confruntat cu cel ebraic), în timp ce versiunea protestantă (1990) reprezintă o nouă ediţie revizuită care a folosit ca text traducerea D. Cornilescu (1921), inclusiv traducerea după original din anul 1932.

[2] Corpus net superior numeric inventarului delimitat în cazul textului ortodox.

[3] În prezentul studiu, din motive de spaţiu, discuţia noastră se va centra efectiv pe problema *deconstrucţiei* în textul psalmic actual, urmând ca prezentarea critică a inventarelor delimitate şi a corespondenţelor lexicale între cele două versiuni biblice etc. să fie realizată cu o altă ocazie.

[4] În conformitate, de pildă, cu definirea *discursului specializat* drept pluralitate de coduri *specifice* al căror rol este amplificarea forţei persuasive (v. Vâlcu 2003: 61). Tendinţa de creare a unui *cod specific* în literatura bisericească românească a fost adesea subliniată în studiile noastre consacrate limbii textului bisericesc actual (v., de exemplu, Teleoacă 2011).

BDD-V2534 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:43 UTC)

genul celui pe care îl propunem în studiul de faţă, o abordare riguroasă a faptelor presupune luarea în considerare a statutului de literatură *de rang secund* al textului religios, realitate care face absolut necesară investigarea unui astfel de text (inclusiv) din perspectiva *actului traducerii*. Ceea ce înseamnă că relevanţa faptelor lingvistice consemnate nu va putea fi percepută în adevărata sa dimensiune în condiţiile ignorării *textului prim fondator*[5], mai exact a originalului care a stat la baza traducerii respective.

Cum, pe bună dreptate, observă Coşeriu (1997: 23 sqq.), o bună traducere este aceea care reflectă o fidelitate la nivel de conţinut şi, mai mult, de *semnificare* faţă de original. În viziune coşeriană, *semnificarea* vizează o sferă superioară celei specifice *sensului*, tocmai prin gradul de sinteză şi de abstractizare pe care aceasta îl presupune: descoperirea întregului în parte, respectiv decodarea părţii prin raportare la întreg sunt operaţii care susţin *organicitatea* unui text. Importanţa acestui concept se cuvine a fi înţeleasă în relaţie cu o altă noţiune, anume aceea de *adecvare*, mai exact prin raportare la nivelul de adâncime al unui text, care constituie şi adevăratul său mesaj (v. Coşeriu 2004: 329). Din perspectiva celor afirmate, vom înţelege de ce elementele de *discontinuitate* din textul psalmic modern (cf. stilul hibrid, coexistenţa religiosului cu laicul, a poeticului şi a prozaicului etc.) reprezintă tot atâtea atentate la adresa *organicităţii* poemului psalmic.

Vorbind despre *deconstrucţie*, înţelegem acest act, evident, nu ca pe unul... conştient[6], ci ca rezultat al aplicării constante a anumitor principii de redare[7] într-o limbă a unui text (sacru), dar şi ca o consecinţă (negativă) a unor limite în ceea ce priveşte cunoaşterea limbii originalului, respectiv a limbii-ţintă. La antipod, *construcţia* va însemna realizarea unui edificiu cultural (în cazul nostru, un edificiu religios-estetic), care să fie relevant pentru *identitatea* şi *rosturile* unui text primar pe care textul secund şi-l asumă şi îl reproduce, fără a-l deturna de la finalitatea specifică. În discuţie fiind un text religios, atunci identitatea acestuia se va declina în termeni de: „caracter arhaic, monumentalitate, necesitatea de a păstra distanţa faţă de vorbirea curentă fără a pierde însă capacitatea de comunicare şi de implicare afectivă, emoţională; dorinţa de a echilibra tradiţia şi modernitatea, sacralitatea şi accesibilitatea" (v. Zafiu 2003). Mai mult, când textul religios este unul artistic (poemul psalmic), ignorarea unor funcţii, precum funcţia *poetică* şi cea *expresivă*, se poate solda cu „efecte" care pun sub semnul întrebării statutul textului respectiv. Astfel, *deconstrucţia* va putea fi admisă în toate situaţiile în care textul, în calitatea sa de *érgon* (rezultat al acelei *enérgeia*, în terminologie aristotelică), va reprezenta *altceva* decât textul-model. În consecinţă, un text poate fi *creativ-constructiv*, dar şi *creativ-deconstructiv*, atunci când creativitatea necenzurată (care nu este dirijată în funcţie de anumite norme obiective) ajunge să fie responsabilă de deturnarea unui anume text de la rosturile sale. *Creativitatea* devine un element negativ (ea fiind, deci, sinonimă cu *deconstrucţia*) în momentul în care aceasta violează natura

[5] În terminologia lui D. Maingueneau şi F. Cossuta (1995).

[6] Aşa cum este concepută *deconstrucţia* în contextul anumitor *ars poetica* (cf. mişcarea literar-estetică *deconstructivistă* din anii '70).

[7] În virtutea convingerii că acel set de norme este şi cel mai adecvat în situaţia dată, fără ca rezultatul (în cazul de faţă, poemul psalmic) să fie văzut ca ceva... „anormal".

BDD-V2534 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:43 UTC)

intrinsecă a unui text, de pildă, atunci când aşa-numita dorinţă de... sincronizare se erijează în obiectiv fundamental, când, printr-o suverană concesie făcută «noului», se ajunge la *alterarea structurii de fond* a unui anumit text.

În versiunea protestantă, *deconstrucţia* poate fi pusă în legătură cu mai multe aspecte: 1. *laicizarea*; 2. *depoetizarea*; 3. *stilul hibrid*; 4. *distorsionările la nivel de conţinut*; 5. *sintetizarea*; 6. *uniformizarea* ş.a. Sunt, de fapt, aspecte care se impun a fi analizate, cel mai adesea, împreună, nu separat şi care, de foarte multe ori, sunt în relaţie directă cu utilizarea neologismului în textul psalmic. Aspectul a mai fost remarcat în bibliografia de specialitate; astfel, Zafiu 2003 explică atitudinea reticentă a mediului ortodox faţă de unele neologisme tocmai prin faptul că acestea sunt percepute a avea o încărcătură laică foarte pregnantă. Concret, discutând perechea sinonimică *a înduhovnici – a spiritualiza*, autoarea citată explică preferinţa textului bisericesc actual (de confesiune ortodoxă) pentru primul termen al perechii, având în vedere nu numai specializarea lexicală confesională *duh – spirit*, ci şi încărcătura profană a verbului neologic. Justeţea obervaţiilor formulate de Rodica Zafiu este reflectată obiectiv şi de consecinţele apelului abuziv la neologism în textul protestant supus investigaţiei în studiul de faţă.

3. Adecvarea vs inadecvarea neologismului în textul biblic modern

3.1. Depoetizarea

Punerea în paralel a unor pasaje din versiunea protestantă cu secvenţele corespunzătoare din textul ortodox modern, mai aproape, prin tradiţionalismul său de principiu, de litera şi spiritul textului sacru, reprezintă o probă edificatoare cât priveşte alterarea «poeticului» în versiunea protestantă, deşi, într-o serie de cazuri, o astfel de paralelă furnizează doar o probă suplimentară, textul protestant autodeconspirându-se pur şi simplu. Oferim în continuare câteva exemple relevante în acest sens.

Unei propoziţii lipsite de valenţe stilistice, „ruptă" în totalitate din câmplul laic, cf. „[...] aştept *compătimire*, dar degeaba" (BP 69:20), îi corespunde în versiunea ortodoxă o structură complexă, clădită după principiile *paralelismului sintactic* (*antonimic*), cu lexeme specifice textului sacru, în care dramatismul şi poeticitatea sunt valorificate din plin, în scopul reliefării «religiosului»: „Şi am aşteptat *pe cel ce m-ar milui* şi nu era şi *pe cei ce m-ar mângâia* şi nu i-am aflat" (BO 68:24). De remarcat, în contextul acestei discuţii, şi tendinţa spre *sintetizare*, identificabilă în cazul textului protestant[8], căreia i se opune o anume constanţă în *detaliere* şi *nuanţare* în versiunea biblică ortodoxă. Clişeul, elementul prozaic, alunecarea în contingent devin adesea „puncte de reper" ale *deconstrucţiei* textului sacru: „grânarele noastre să fie pline, *încărcate cu tot felul de provizii*" (BP 144:13). În versiunea ortodoxă se recurge la un alt tipar structural, continuator al construcţiei metaforice (o metaforă plastică a abundenţei) din textele vechi: „Cămările lor pline, *vărsându-se din una în alta*" (BO 143:13; cf. şi BB: *ibid.*). Nu puţine sunt contextele

[8] Text care, într-o serie de situaţii, lasă impresia că se (*de*)*construieşte* (inclusiv) în virtutea unui principiu de rezumare, de simplificare a ideii din textul original. Astfel de „omisiuni" de cuvinte/secvenţe verbale din textul original sunt însă periculoase întrucât pot genera *pierderi semantice semnificative* (v. Zgardan, *Creativ.*).

BDD-V2534 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:43 UTC)

în care neologismele apar în structuri forţate, artificiale şi stângace, unele neconforme spiritului limbii române: „Nu împlini, Doamne, dorinţa celui rău, *să nu faci să-i reuşească planul*, ca să nu se îngâmfe” (BP 140:7)/ BO 139:8: „Să nu mă dai pe mine, Doamne, [...] pe mâna păcătosului [...], să nu mă părăseşti, ca *să nu se trufească*”; „Te voi lăuda că m-ai făcut *într-un mod înfricoşător* şi *admirabil*” (BP 139:14)/ BO 138:14: „Te voi lăuda, că sunt o făptură aşa de *minunată*” ş.a. În alte contexte, succesiunea de neologisme este generatoare a unui registru *tehnic*, incongruent cu (con)textul psalmic: „şi fiicele noastre ca nişte *coloane* ale colţului, *sculptate în stilul* palatelor” (BP 144:12) / BO 143:12: „[...] fiicele lor înfrumuseţate şi împodobite ca chipurile templelor”.

Stilul biblic se converteşte adesea într-un registru oficial, pedant, responsabil de alterarea «poeticului»: „şi *se prezintă* [cei care cred în Domnul, n.n.] *înaintea* lui Dumnezeu în Sion” (BP 84:7)/ BO 83:8: „Merge-vor din putere în putere, *arăta-Se-va* Dumnezeul dumnezeilor în Sion” (cf. şi BB 83:8); „Domnul *este între cei care susţin* sufletul meu” (BP 54:4)/ BO 53:4: „Domnul este *sprijinul* sufletului meu” (cf. şi BB, *ibid.*); „El îi binecuvântează şi se înmulţesc nespus *şi nu lasă să se reducă numărul vitelor lor*” (BP 107:38)/ BO 106:38: „Şi i-a binecuvântat pe ei şi s-au înmulţit foarte şi *vitele lor nu* le-*a împuţinat*” (cf. şi BB 106:38). Versetul 14 (din psalmul 86) evocă *stilul publicistic* (mai exact, articolele cu caracter informativ, gen *reportaj*), efectul fiind unul hilar, prin inadecvare contextuală: „Dumnezeule, *nişte îngâmfaţi* s-au sculat împotriva mea, o *ceată de oameni violenţi vor să-mi ia viaţa*...”/ BO 85:13: „Dumnezeule, *călcătorii de lege* s-au sculat asupra mea şi *adunarea celor tari* a căutat sufletul meu”. Astfel, dacă în versiunea ortodoxă selectarea termenilor dintr-o paradigmă şi asocierea acestora în plan sintagmatic se soldează cu un *lamento* ale cărui valenţe artistice sunt de netăgăduit, în textul protestant, imperativul invocativ de la începutul frazei respective (cf. *Dumnezeule*) este singurul indiciu că „ne aflăm” în prezenţa unui text sacru.

Pedanteria lingvistică caracterizează în egală măsură şi nivelul frazeologic. De pildă, *a-şi deda sufletul la deşertăciune*, structură ocurentă în versiunea protestantă (BP 24:4), reprezintă un dublet artificial şi greoi pentru structura încetăţenită în scrisul bisericesc românesc şi valorificată de versiunea ortodoxă, anume *a lua în deşert* (în versiuni din epoca veche, *a lua pre deşert*). Aspectul semnalat este ilustrat şi de alte structuri frazeologice (cel mai adesea, calcuri semantico-structurale după model francez), expresie a intruziunii unui registru *oficial-administrativ* în textul şi contextul biblic: *privitor la* (BP 54:7), *a avea în vedere* (BP 74:20), *a-şi apăra cauza* (BP 74:22), *a apăra cauza cuiva* (BP 140:12), *a se pune în mişcare* (BP 104:20), *în stilul* (BP 144:12) ş.a.

3.2. Desacralizarea

Cum spuneam, în versiunea biblică protestantă, apelul constant la sinonime neologice se face în detrimentul *sacralităţii* textului psalmic, fiind responsabil de generarea unei anumite *discontinuităţi*[9]. *Laicizarea* este un aspect negativ în primul

[9] Aşa cum remarcă Zafiu 2003, *discontinuitatea* poate fi, uneori, marca unei „coborâri în contingent”.

BDD-V2534 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:43 UTC)

rând pentru că amputează esenţa textului biblic ca text sacru, dizolvă hieratismul acestuia în masa limbii laice, comune, privându-l de propria identitate. Se ajunge astfel la sacrificarea *identităţii* în favoarea *alterităţii*, *inovaţia* dovedindu-şi nu virtuţile constructive, ci, dimpotrivă, pe cele *deconstructive*[10]. În exemplele care urmează, termeni din textul ortodox ce poartă amprenta «religiosului» prezintă în versiunea protestantă corespondente (neologice) perfect laice: „Nu te mânia din cauza celui ce *prosperă* în calea lui, din cauza omului care îşi vede împlinirea *planurilor* lui *rele!*" (BP 37:7)/ BO 36:7: „nu râvni după cel ce *sporeşte* în calea sa, după omul care face *nelegiuirea*"; „[...] şi puţin a lipsit să-mi alunece paşii, căci *eram invidios* faţă de cei *aroganţi*/ când vedeam *prosperitatea* celor răi" (BP 73:2–3)/ BO 72:2–3: „Iar mie, puţin a fost de nu mi-au alunecat picioarele,/ Că *am pizmuit* pe cei *fără de lege*, când vedeam pacea *păcătoşilor*" ş.a. De remarcat în plus (ultimul exemplu) şi traducerea improprie[11] din textul protestant, care redă noţiunea „nelegiuiţi" prin *cei aroganţi*. În aceeaşi ordine de idei, opţiunea pentru un termen neologic alterează funcţia *referenţială* în textul biblic; astfel, apelul la vb. neologic *a forma* (la diateza pasivă, cu valoare reflexivă), selectat în locul mai vechiului *a se zidi* (folosit în textul ortodox în alternanţă cu *a se face*), cu tradiţie în scrisul bisericesc românesc, anihilează orice mister al creaţiei divine, conturând profilul unei lumi *desacralizate*, în sensul de univers care există în afara noţiunii de «sacru»: „Înainte de a se fi născut munţii şi *înainte de a fi fost formate pământul şi lumea*" (BP 90:2)/ BO 89:2: „Mai înainte de ce *s-au făcut* munţii şi *s-a zidit* pământul şi lumea […]". În alţi psalmi, structura morfosintactică pentru care se optează nu este şi cea mai aptă pentru transmiterea unui anumit conţinut. Astfel, în BP apelul la timpul prezent şi la diateza pasivă (fără exprimarea propriu-zisă a complementului de agent) nu are pregnanţa (nu numai gramaticală, ci şi/sau în primul rând pe cea conceptual-religioasă/teologică) construcţiei cu viitorul, într-o structură reflexivă[12], ce apare în textul ortodox. Acest element, coroborat cu cel lexical (apelul la vb. neol. *a crea*, respectiv la mai vechiul *a zidi*), sunt aspecte ce susţin din plin formula din BO: „Îţi trimiţi Tu suflarea, ele *sunt create* şi înnoieşti astfel faţa pământului" (BP 104:30)/ BO 103:31: „Trimite-vei duhul Tău şi *se vor zidi*". Alteori, aspectul laic generat de anumite neologisme lexicale este potenţat în textul protestant prin asocierea cu unele structuri *frazeologice* circumscrise, de asemenea, sferei profane. De exemplu, în psalmul 140, adjectivul neologic *violent* şi locuţiunea verbală *a duce la ruină* schiţează un cadru mai degrabă profan (cf. „şi pe omul *violent*, răul *să* îl *ducă la ruină*", BP 140:11), căruia i se opune în textul ortodox o reprezentare autentică, construită în perspectivă religioasă. Astfel, în versiunea psalmică ortodoxă, apelul la termeni precum *nedrept* „imoral", dar şi opus al lui *drept* „cucernic" sau *pieire* (bis.) „pierdere a vieţii veşnice/posibilităţii de mântuire, ca

[10] „Excesul şi nepotrivirea generează deconstrucţia, în timp ce cuvântul *construieşte* (s.n.) prin măsură şi adecvare" (Slama-Cazacu 2000: 57). „Construcţia lingvistică" devine posibilă în virtutea respectării aşa-numitelor „solidarităţi semantice" (cf. Coşeriu 1977: 140, *apud* Bidu-Vrânceanu 2008: 40), deci în virtutea respectării principiului *coerenţei*.

[11] Pentru mai multe exemple de acest gen, v. *infra*, **3.4**.

[12] De fapt, este vorba despre reflexivul cu valoare pasivă, structură explicată a fi un calc după aoristul grecesc (cf. Arvinte 2001: XXXIX).

BDD-V2534 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:43 UTC)

urmare a căderii în păcat" creează premisele receptării de pe poziţiile unui cod etic religios: „pe omul *nedrept* răutatea îl *va duce la pieire*" (BO 139:11).

În alte situaţii, structura laică având în componenţa sa şi un neologism, îşi dovedeşte modesta funcţionalitate şi, implicit, slaba adecvare într-un anumit context, mai ales prin raportare la o construcţie sinonimă ce prezintă avantajul vechimii în limbă şi al prestigiului în literatura religioasă, precum şi pe acela al unei mize pragmatice superioare. Astfel, *ia aminte* exercită o forţă perlocuţionară mai mare (asupra Divinităţii) comparativ cu *fii atent*, aspect ce se susţine inclusiv în virtutea semantismului mai complex al primei structuri, care, pe lângă „a fi atent", conţine şi semele „a nu trece cu vederea", „a ţine seama de ceva" (cf. DEX*online*): „Pleacă-Ţi urechea, Doamne, la rugăciunea mea; *fii atent* la glasul cererilor mele!" (BP 86:6)/ BO 85:5: „Ascultă, Doamne, rugăciunea mea şi *ia aminte* la glasul cererii mele!".

3.3. Textul hibrid

Cât priveşte versiunea psalmică protestantă, impresia de text *hibrid* este întreţinută nu numai de coexistenţa pasajelor poetice (în care «religiosul» este, de regulă, conservat) şi a celor depoetizate (şi laicizate), ci, în egală măsură, şi de asocierea inadecvată a construcţiilor neologice şi elevate cu structuri ce poartă amprenta «arhaicului» sau cu elemente aparţinând fondului lexical mai vechi, respectiv registrului colocvial al limbii. Rezultatul unor astfel de asocieri este unul de stridenţă, de amestec neomogen, în ultimă instanţă, de... *discontinuitate stilistică*, element negativ în măsura în care această discontinuitate poate afecta, de exemplu, funcţia persuasivă a unui text[13]. În sensul celor afirmate sunt relevante, de pildă, structurile nominale genitivale în care cele două substantive sunt circumscrise stilistic diferit sau asocierile, în interiorul aceleiaşi fraze, între două propoziţii aparţinând unor registre stilistice distincte (elevat, pedant, intelectual vs arhaic, vechi, colocvial, prozaic): „Sunt *deprimat şi m-am încovoiat de tot*" (BP 38:6)/ BO 37:6: „*Chinuitu-m-am* şi m-am gârbovit până în sfârşit, toată ziua *mâhnindu-mă* umblam"; „adu-Ţi aminte de *insultele vrăjmaşilor* Tăi, Doamne" (BP 89:51)/ BO 88:50: „[...] *ocara* cu care m-au ocărât *vrăjmaşii* Tăi"; „*Lovească-mă cel drept*[14], *căci aceasta* ***îmi*** *este o favoare*"[15] (BP 141:5)/ BO 140:5: „Certa-mă-va dreptul cu milă şi mă va mustra, iar untdelemnul păcătoşilor să nu ungă capul meu" ş.a. *A arunca insultă* (cf. „şi *nu aruncă insultă*[16] asupra aproapelui său", BP 15:3/ BO 14:3: *a rosti ocară*) este un exemplu de perifrază hibridă, rezultată, probabil, printr-o contaminare între structura veche şi populară *a arunca/a rosti ocară* (*asupra cuiva*) şi cea neologică, a limbii moderne, *a profera insulte/injurii* (*asupra cuiva*). Tot aici putem include şi o serie de perifraze catalogate de noi drept barbarisme, cu ocurenţe în

[13] Referindu-se la acest aspect, Zafiu 2003 ia în discuţie textul predicii: „intruziunile din alte stiluri şi limbaje pot avea un efect *distonant* [subl. n.], rupând chiar coerenţa argumentelor".

[14] Structură conformă spiritului limbii vechi, dar şi bisericeşti (cf. postpunerea subiectului, conjunctivul fără *să* cu valoare de imperativ [...]).

[15] Cum se poate constata, textul protestant conţine inclusiv exemple de intruziune a «arhaicului» chiar în interiorul structurii culte, neologice; cf., în exemplul citat *supra*, dativul destinatarului (structura poate fi încadrată în categoria barbarismelor).

[16] A se remarca şi utilizarea nearticulată a neol. *insultă*, aspect relevant pentru arhaicitate şi, implicit, pentru caracterul hibrid al structurii respective.

BDD-V2534 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:43 UTC)

textul protestant, anume: *a practica dreptatea* (ex. BP 106:3), *~ înşelătoria* (ex. BP 101:7), *~ frica de Domnul* (ex. BP 111:10) sau *a comite nelegiuire*[17] (ex. BP 106:6).

3.4. Improprietăţi semantice

În versiunea protestantă, nu puţine sunt nici contextele care reflectă întrebuinţarea *improprie* a termenilor (o *distorsionare*, în actul traducerii, la nivel semantic, rezultat al încălcării principiului *coerenţei*), în unele cazuri apelul la neologisme producând „efecte" similare celor utilizării *barbarismelor:* „El *a stabilit* munţii prin tăria Lui, fiind încins cu putere" (BP 65:6)/ BO 64:7: „Cel ce *găteşti* munţii cu tăria Ta, [...]"; „[...] şi puţin a lipsit să-mi alunece paşii, căci eram invidios faţă de cei *aroganţi*/ când vedeam prosperitatea celor răi" (BP 73:2–3)/ BO 72:2–3: „Iar mie, puţin a fost de nu mi-au alunecat picioarele, [...]/ Că am pizmuit pe cei *fără de lege*, când vedeam pacea păcătoşilor" ş.a. În aceeaşi ordine de idei, menţionăm şi o serie de aspecte, expresie a ceea ce în literatura de specialitate este cunoscut drept *contradictio in adiecto*: „M-au înconjurat, m-au împresurat (neamurile, n.n.); dar *în Numele Domnului* le-*am distrus* [subl. n.]"[18] (BP 118:11) / BO 117:11: „Înconjurând m-au înconjurat şi *în numele Domnului* i-*am înfrânt* [subl. n.] pe ei". Verbul neologic *a distruge* nu este utilizat adecvat nici în contextul[19]: „Domnul Dumnezeul nostru îi *va distruge*" (BP 94:23)/ BO 93:23: „îi *va pierde* pe ei Domnul [...]"[20] ş.a.

4. Concluzii

În procesul de înnoire lingvisticţă, în transpunerea unui text religios cum este psalmul, dintr-o limbă-sursă într-o limbă-ţintă, ar trebui să se ţină seama de, cel puţin, două aspecte fundamentale, garante ale *coerenţei/organicităţii* textului psalmic: 1. apartenenţa psalmului la stratul *cel mai hieratic* al literaturii religioase; 2. circumscrierea textului psalmic faţă de sfera «esteticului» şi, mai mult, faţă de aria *lirică* a acestui câmp (*arhitextul* prin raportare la care se defineşte textul psalmic este *poemul*). Ambele aspecte evidenţiază *deosebita sensibilitate* a acestui tip de text religios (sacru) *faţă de introducerea inovaţiei*, sensibilitate care trebuie înţeleasă în sensul unei *compatibilităţi mai puţin marcate a literaturii sacre cu neologia*, responsabilă, aşa cum am putut constata, pentru o serie de aspecte de „desacralizare" şi de „depoetizare", aspecte soldate, la rândul lor, cu fenomene precum „deconstrucţia". Prin urmare, într-o situaţie de genul celei discutate aici, orice proces de recuperare a semnificaţiei profunde, în trecerea de la limba originalului la o limbă-ţintă trebuie să respecte cele două principii: principiul *teologic*, respectiv principiul *estetic*, în limitele cărora trebuie înfăptuită inovaţia. Desigur, astfel de structuri neologice „îşi găsesc justificarea" în contextul obiectivului, explicit exprimat, de sincronizare cu limba literară actuală, mai ales în cazul unor texte

[17] De această dată, un substantiv vechi în limbă (*nelegiuire*) este utilizat nearticulat, în acelaşi spirit al limbii române vechi.

[18] Nu poţi *distruge în numele... Domnului*, ci poţi *triumfa* asupra răului... *în numele Domnului* (cf. opţiunea din BO şi BB).

[19] Versiunea protestantă „supralicitează" o serie de unităţi lexicale neologice (cf. *supra*, vb. *a distruge*, în exemplele menţionate).

[20] Vb. *a pierde* este mult mai adecvat în acest context, întrucât implică ideea de pedeapsă divină, constând în imposibilitatea accederii la mântuire.

BDD-V2534 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:43 UTC)

apărute sub egida unui alt for bisericesc decât cel ordodox. Este şi aceasta o direcţie în evoluţia scrisului românesc bisericesc, care se impune însă a fi monitorizată şi corijată în momentul în care apelul abuziv la neologismul strident se soldează cu o serie de efecte, expresie a *afectării esenţei acestui tip de comunicare într-o limbă dată*, în speţă, limba română.

Bibliografie

a. Izvoare şi lucrări de referinţă

BB: *Biblia de la Bucureşti*, 1688 (BIBLIA adecă DUMNEZEIASCA SCRIPTURĂ ale cei vechi şi ale cei noao leage toate care s-au tălmăcit dupre limba elineasca spre înţeleagerea limbii rumaneşti, cu porunca preabunului creştin şi luminatului domn IOAN ŞĂRBAN CANTACOZINO BASARABA VOIEVOD şi cu Îndemnarea dumnealui COSTANDIN BRÂNCOVEANUL, MARELE LOGOFĂT), versiune electronică (cf. Baza de date în format electronic, pusă la dispoziţie de sectorul de Lexicografie al Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", Bucureşti).

BO: *Biblia sau Sfânta Scriptură* (tipărită sub îndrumarea şi cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., cu aprobarea Sf. Sinod), Bucureşti, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., 1988.

BP: *Biblia sau Sfânta Scriptură. Vechiul şi Noul Testament*, GBV, 1990 (ed. I: 1989).

b. Literatură secundară

Arvinte 2001: Vasile Arvinte, în *Biblia de la 1688* (text stabilit şi îngrijit de Vasile Arvinte şi Ioan Caproşu), vol. I, Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza".

Bidu-Vrânceanu 2008: Angela Bidu-Vrânceanu, *Câmpuri lexicale din limba română. Probleme teoretice şi aplicaţii practice*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.

Coşeriu 1997: Eugeniu Coşeriu, *Portée et limites de la traduction*, in „Parallèles: Cahiers de l'École de traduction et d'interprétation", no. 19, Université de Genève, p. 19–34.

Coşeriu 2004: Eugeniu Coşeriu, *Determinare şi cadru*, în Eugeniu Coşeriu, *Teoria limbajului şi lingvistica generală. Cinci studii*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, p. 287–329.

Maingueneau, Cossuta 1995: D. Maingueneau, F. Cossuta, *L'analyse des discours constituants*, in „Langages", no. 117.

Slama-Cazacu 2000: Tatiana Slama-Cazacu, *Stratageme comunicaţionale şi manipularea*, Iaşi, Editura Polirom.

Teleoacă 2011: Dana-Luminiţa Teleoacă, *Aspecte lexicale arhaice în textul biblic actual* (*Evanghelia după Matei*), comunicare la cel de al 11-lea Colocviu Internaţional al Departamentului de Limba română (*Limba română: direcţii actuale în cercetarea lingvistică*), Bucureşti, 9–10 decembrie 2011.

Vâlcu 2003: Angelica Vâlcu, *Funcţionarea discursului specializat*, Iaşi, Editura „Ştefan Lupaşcu".

Zafiu 2003: Rodica Zafiu, *Arhaism şi inovaţie în limbajul religios* (http://ebooks.unibuc.ro/filologie/Zafiu/28htm.).

Zgardan, *Creativ.*: Nina Zgardan, *Creativitate şi fidelitate în traducere* (ap.www.upm.ro/facultati_departamente/stiinte.../Nina_Zgardan.pd).

BDD-V2534 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:43 UTC)

Construction *vs* Deconstruction in Modern Biblical Texts

This paper is aimed at approaching the issue mentioned in the title from the point of view of the *neologistic* elements identifiable in the psalm current text (which is analysed *in extenso*), in an Orthodox–Protestant comparative purpose. The starting point for carrying out this investigation is the neologistic corpus of the Protestant Bible version, compared to the lexico-semantic correspondents in the Orthodox version. In order to follow the purpose proposed in this study, a rigorous approach of the data calls for taking into consideration the "second degree" literature status of the religious text, a reality which makes absolutely necessary the investigation of such text (including) from the point of view of the translation act. We have meant "deconstruction" as a result of the constant application o some principles concerning the translation of a (sacred) text in a certain language, but also as a (negative) consequence of certain limits in the knowledge of the original redaction's language. At the opposite end, "construction" is meant as creation of a cultural structure, full of significance for the identity and the internal conception of an initial text, assumed and re-created by a second text.

BDD-V2534 © 2013 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:43 UTC)